

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА КОРОЛІВСТВА ДАНІЯ

CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF TRADE AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND THE KINGDOM OF DENMARK

УДК 339.56 (477:489)

<https://doi.org/10.32843/bses.62-3>

Коваленко Р.С.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голикова
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Kovalenko Roman

V.N. Karazin Kharkiv National University

Визначено сучасний стан двосторонніх відносин між Україною та Королівством Данія. Проаналізовано структуру та обсяги торговельних відносин між країнами. Установлено, що основна питома вага двосторонніх торговельно-економічних відносин між країнами припадає на міжнародну торгівлю. Україна має постійне позитивне сальдо в торгівлі послугами, у двосторонній торгівлі товарами обсяги імпорту переважають над обсягами експорту. Акцентовано увагу на розвитку інвестиційного співробітництва між країнами. Наведено динаміку, структуру, обсяг та прогноз надходження прямих інвестицій із Данії в економіку України. Пріділено увагу підтримці Королівством Данія України на шляху євроінтеграції та набуття повноправного членства в Європейському Союзі. Визначено перспективні сфери двостороннього торговельно-економічного співробітництва, якими є військова, науково-технічна, гуманітарна, культурна. Акцентовано увагу на невідповідності економічного співробітництва України та Королівства Данія їхнім потенційним можливостям як в якісному, так і в кількісному вимірі.

Ключові слова: співробітництво, євроінтеграція, торгівля, товар, послуга, інвестиції, інфраструктура.

Определено современное состояние двусторонних отношений между Украиной и

Королевством Дания. Проанализированы структура и объемы торговых отношений между странами. Установлено, что основной удельный вес двусторонних торговых экономических отношений между странами приходится на международную торговлю. Украина имеет постоянное положительное сальдо в торговле услугами, в двусторонней торговле товарами объемы импорта преобладают над объемами экспорта. Акцентируется внимание на развитии инвестиционного сотрудничества между странами. Приведены динамика, структура, объем и прогноз поступления прямых инвестиций из Дании в экономику Украины. Уделено внимание поддержке Королевством Дания Украины на пути евроинтеграции и обретения полноправного членства в Европейском Союзе. Определены перспективные сферы двустороннего торгового экономического сотрудничества, а именно военная, научно-техническая, гуманитарная, культурная. Акцентируется внимание на несоответствии уровня экономического сотрудничества Украины и Королевства Дания их потенциальным возможностям как в качественном, так и в количественном выражении.

Ключевые слова: сотрудничество, евроинтеграция, торговля, товар, услуга, инвестиции, инфраструктура.

The current state of bilateral relations between Ukraine and the Kingdom of Denmark is determined. The structure and volume of trade relations between the countries are analyzed. It is established that the main share of bilateral trade and economic relations between the countries is international trade. Ukraine has a constant positive balance in service trade, the main of which are: services for processing material resources, services in the field of telecommunications, computer and information services, transportation services, business services. Imports of services is dominated by: transport services, business services, royalties and other services related to the use of intellectual property, telecommunications service, computer and information services and travel services. In bilateral trade in goods, volume of imports predominate over exports, and Danish imports are represented by goods such as: live products, inert gases with hydrogen, and minerals. In addition, imports include finished food products, textiles, as well as equipment and vehicles. The main part of Ukrainian merchandise exports consists of: cereals, textiles and furniture, clothing, machinery and nuclear reactors, as well as wood and wood products. Emphasis is placed on the development of investment cooperation between the countries. The dynamics, structure, volume and forecast of direct investment from Denmark into the economy of Ukraine are given. The most attractive areas for Danish investors are agriculture and fisheries, industry, textiles, clothing, leather, leather and other materials products, wholesale and retail. The one-sided nature of investment cooperation has been identified, which indicates the lack of interest of Ukrainian investors in economic projects in Denmark. Attention is paid to the support of the Kingdom of Denmark to Ukraine approaching European integration and full membership in the European Union. Promising areas of bilateral trade and economic cooperation are identified: military, scientific and technical, humanitarian, cultural. Emphasis is placed on the inconsistency of economic cooperation between Ukraine and the Kingdom of Denmark in their potential opportunities both in qualitative and quantitative terms.

Key words: cooperation, European integration, trade, goods, services, investments, infrastructure.

Постановка проблеми. Економічна система кожної країни унікальна і неповторна, оскільки національні економіки мають свої особливості та відмінні риси, пов'язані із соціально-економічним рівнем розвитку, географічним положенням, кліматом, ресурсним потенціалом, своєрідністю національного ринку, правовими нормами, трудовими традиціями, культурними та історичними явищами. Водночас розвиток національних економік країн сучасного світу відбувається під

впливом глобалізаційних процесів, планетарних світогосподарських зв'язків. Унаслідок цього жодна держава не може на сучасному етапі проводити автаркічну економічну політику. Між Україною та Королівством Данія розвинуті потужні двосторонні відносини, які проявляються у підтримці, співпраці, розумінні, злагодженому зв'язку у різних сферах: торгово-економічній, політичній, культурно-гуманітарній та ін. На рівні міністерств та відомств, а також директорів департаментів

установлено єдиний механізм колективних політичних консультацій. Особливістю двосторонніх відносин є активність у межах міжпарламентських форумів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемні аспекти двосторонніх торговельних відносин розглядаються та вивчаються в роботах таких вітчизняних учених, як: А. Голіков, Л. Григорова-Беренда, О. Довгаль, Н. Казакова, І. Матюшенко, А. Філіпенко, Т. Циганкова, Ю. Козак, Т. Орехова, І. Пузанов, Т. Рибчинський, В. Шевчук, С. Якубовський та ін.

Серед наукових праць, в яких досліджуються теоретичні основи міжнародних торговельних відносин, а також їхні проблемні аспекти, необхідно виділити дослідження таких зарубіжних учених, як: Г. Грубель, Ч. Давенант, Ф. Еджуорт, М. Йованович, П. Кругман, В. Леонтєв, П. Ллойд, Б. Олін, М. Портер, В. Рейлі, Д. Рікардо, Р. Робертсон, П. Самуельсон, А. Сміт, Дж. Стігліц, М. Фезерстоун, Г. Хаберлер, Е. Хекшер та ін.

Постановка завдання. Деякі аспекти економічних відносин України та Королівства Данія не є достатньою мірою розкритими і потребують подальшого дослідження та вдосконалення. Зважаючи на це, є доцільним ідентифікувати сучасний стан та перспективи розвитку торговельно-економічного співробітництва між Україною та Королівством Данія.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Відносинам між Україною й Данією притаманні високий рівень взаєморозуміння, взаємодії та підтримки, динамічний розвиток співпраці в політичній, торговельно-економічній, військово-політичній, гуманітарній та інших сферах. Данія здійснює практичні кроки з підтримки України на шляху євроінтеграції. Країна активно лобювала започаткування ПВ ЗВТ Україна – ЄС та послідовно підтримувала запровадження безвізового режиму поїздок до ЄС для громадян України [1]. Данія займає однозначну проукраїнську позицію в питаннях оцінки окупації РФ Криму та частини

Донбасу, послідовно виступає за продовження санкцій проти Росії. Велике значення має підтримка Копенгагеном розвитку всебічного діалогу Україна – НАТО, інших питань співробітництва у військово-політичній сфері, зокрема реформування Воєнної організації України, започаткування проєктів із запобігання корупції у ЗС України, залучення потенціалу ЗС України для авіатранспортних перевезень в інтересах Данії, підготовка особового складу для проведення міжнародних миротворчих операцій [7].

За підсумками 2019 р. загальний обсяг торгівлі товарами між Україною і Данією становив 528,2 млн дол. США. Український експорт становив 254,7 млн дол. США. Імпорт збільшився і становив 274,1 млн дол. США. Негативне сальдо двосторонньої торгівлі товарами за цей період становило -19,4 млн дол. США. Аналізуючи обсяги двосторонньої торгівлі товарами за останні 10 років, слід відзначити, що імпорт товарів із Данії перевищує експорт, про що свідчить коефіцієнт покриття менше одиниці. Максимальний товарообіг був у 2019 р. – 528,2 млн дол. США.

За обсягом експорту товарів з України за підсумками 2019 р. Королівство Данія перебуває на 16-й рейтинговій сходинці серед 28 країн – членів Європейського Союзу. За абсолютним темпом росту експорту України за вересень 2019 р. Королівство Данія перебуває на п'ятій сходинці серед країн – членів Європейського Союзу [2].

На рис. 1 зображено товарну структуру українського експорту товарів до Данії в 2019 р. Основу експорту становили зернові культури, текстильні вироби та меблі (їхня частка становить понад 20%). Також вагому частину становлять одяг, машини та ядерні реактори, деревина та вироби з неї, а також молоко, молочні продукти та яйця (від 5% до 12%).

Базу товарної структури імпорту становлять живі продукти (34%), а особливу частину даної групи становлять свині; окрім того, значний внесок зробили інертні гази разом із воднем (близько 26%),

Таблиця 1

Зовнішня торгівля України товарами з Королівством Данія, 2010–2019 рр., млн дол. США

Роки	Експорт	Імпорт	Товарообіг	Сальдо	Коефіцієнт покриття
2019	254,7	274,1	528,2	-19,4	0,9
2018	250,1	275,6	525,6	-25,6	0,9
2017	189,5	195,4	384,9	-5,9	1,0
2016	155,5	184,2	339,7	-28,7	0,8
2015	144,7	147,6	292,3	-2,9	1,0
2014	125,8	234,9	360,7	-109,1	0,5
2013	163,9	314	477,9	-150,1	0,5
2012	152,7	281,9	434,6	-129,2	0,5
2011	163,8	297,3	461,1	-133,5	0,6
2010	124,5	240,5	365	-116	0,5

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

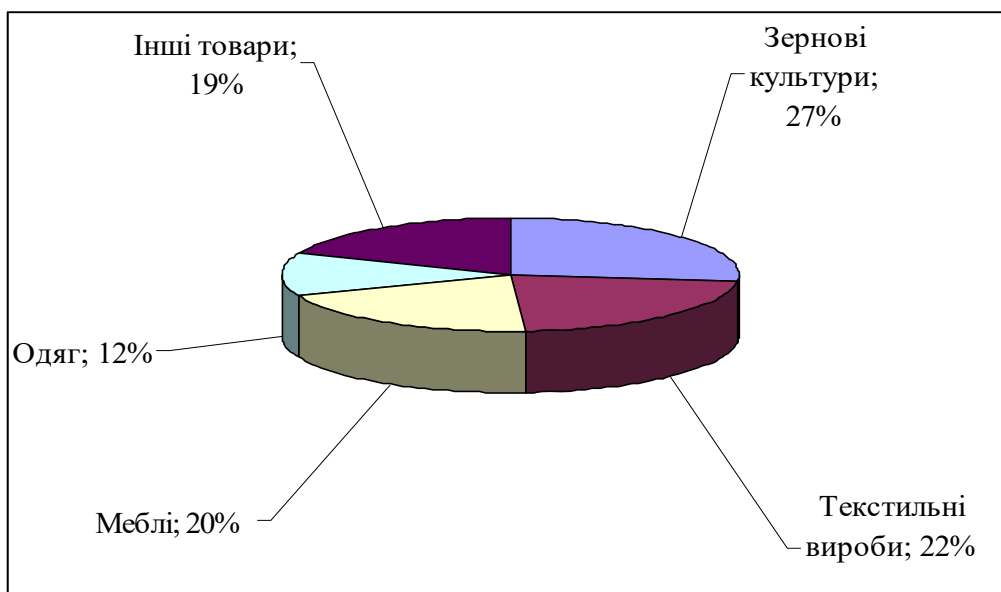

Рис. 1. Товарна структура українського експорту до Данії в 2019 р. [6]

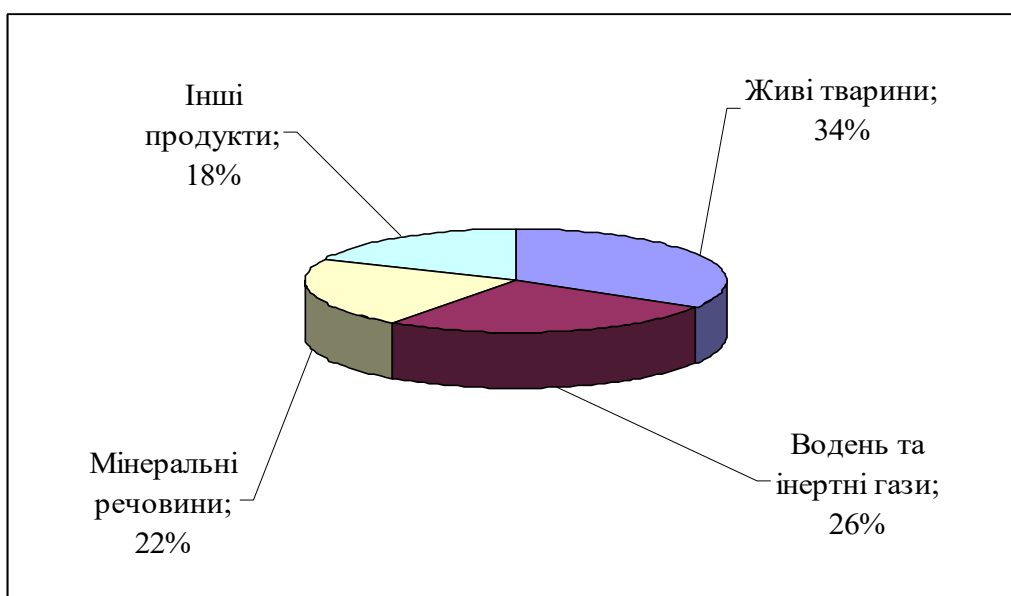

Рис. 2. Товарна структура українського імпорту з Данії [6]

а також мінеральні речовини (22%). Іншу частину становили взуття, олійні вироби та вироби з деревини та целюлози. Окрім того, до імпорту входять і готові продукти харчування, текстильні вироби а також обладнання та засоби пересування [3].

Упродовж останніх років спостерігається зростання обсягів двосторонньої торгівлі як товарами, так і послугами. За останні 10 років обсяг торгівлі послугами між Данією та Україною зріс майже в 2,5 рази (зі 104 млн дол. США до 251,1 млн дол. США). Експорт на початку десятиріччя становив майже 87 млн дол. США, тоді як імпорт не досягав і 20 млн (17,4 млн дол. США). У 2019 р. експорт послуг досяг 179,2 млн дол. США, а імпорт зріс до 71,9 млн дол. США.

За всі роки торговельне сальдо мало позитивне значення, а коефіцієнт покриття сягав позначки від 1,0 до 5,0, дані показники засвідчують те, що Україна має постійне позитивне сальдо в торгівлі послугами з Королівством Данія [2].

На рис. 3 зображено структуру українського експорту послуг до Данії. За даними Державної служби статистики основу експорту становили: послуги з переробки матеріальних ресурсів – 41% від усього обсягу (приблизно на 71,5 млн дол. США), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги – 28,6%, (51,2 млн дол. США), транспортні послуги – 21,8% (39,1 млн дол. США), ділові послуги – 8% (14,5 млн дол. США) від загального експорту послуг до Данії.

Зовнішня торгівля України послугами з Королівством Данія, 2010–2019 рр., млн дол. США

Роки	Експорт	Імпорт	Товарообіг	Сальдо	Коефіцієнт покриття
2019	179,2	71,9	251,1	107,3	2,5
2018	151,4	58,2	209,6	193,2	2,8
2017	121,5	41,1	162,6	80,4	2,9
2016	98,4	37,3	135,7	61,1	2,6
2015	112,4	32,2	144,6	80,2	3,5
2014	149,3	36,3	185,6	113	4,1
2013	148,8	33,1	181,9	115,8	4,5
2012	126,9	47,7	174,6	79,2	2,7
2011	85,6	46,1	131,7	39,5	1,9
2010	86,7	17,4	104,1	69,3	5,0

Джерело: складено автором за [5]

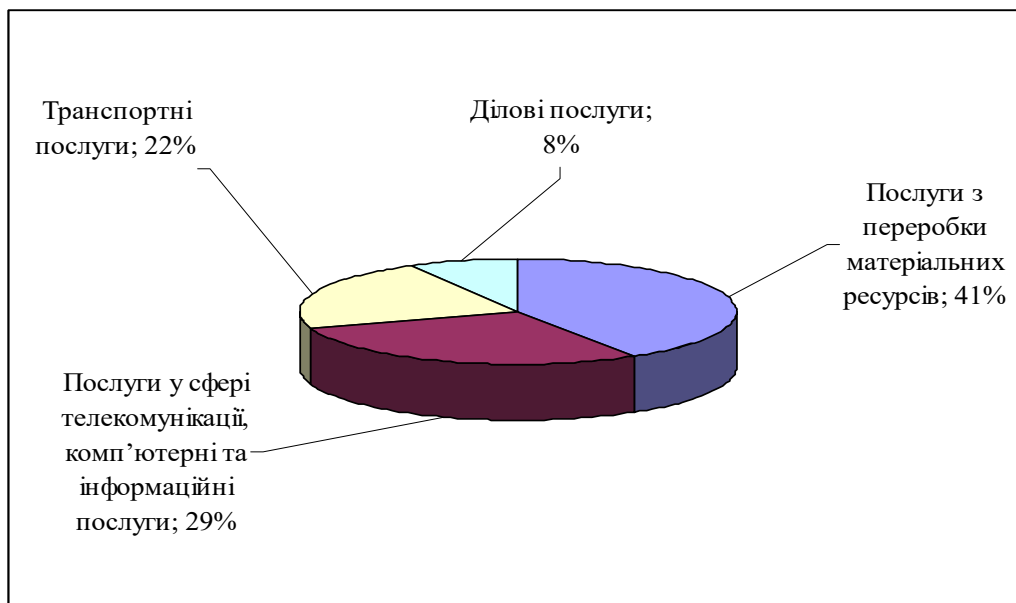

Рис. 3. Структура українського експорту послуг до Данії [5]

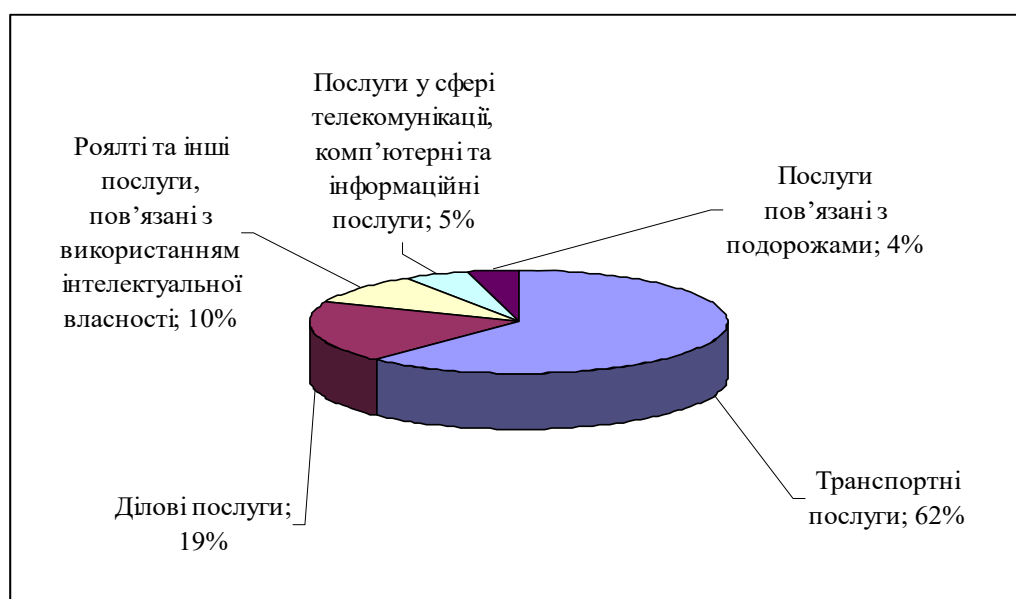

Рис. 4. Структура українського імпорту послуг з Данії [5]

Зовнішня торгівля України товарами та послугами з Королівством Данія, 2010–2019 рр., млн дол. США

Роки	Експорт	Імпорт	Товарообіг	Сальдо	Коефіцієнт покриття
2019	433,9	346	779,9	87,9	1,3
2018	402,5	333,8	736,3	68,7	1,2
2017	311,2	236,5	547,5	74,5	1,3
2016	253,9	221,5	475,4	32,4	1,1
2015	257,1	179,8	436,9	77,3	1,4
2014	275,1	271,2	546,3	3,9	1,0
2013	312,7	347,1	659,8	-34,4	0,9
2012	279,6	266,6	542,6	13	1,0
2011	249,4	343,4	592,8	-94	0,7
2010	211,2	257,9	469,1	-46,7	0,8

Джерело: складено автором за [5]

Щодо українського імпорту, то слід відзначити, що обсяги набагато менші. До основних імпортованих послуг відносяться: транспортні послуги, що від загального обсягу становить 62% (близько 30,9 млн дол. США), ділові послуги сягнули 19% (9,7 млн дол. США), роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності, – 10% (4,9 млн дол. США), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги – 5% (2,6 млн дол. США) та послуги, пов'язані з подорожами, – 4% (близько 2,1 млн дол. США) [2].

При цьому загальний обсяг імпорту послуг становить близько 71,9 млн дол. США, і це найвищий показник за останні роки.

Зовнішня торгівля України та Королівства Данія характеризується перш за все стабільним зростанням, але водночас вона має й негативні

тенденції. Із 2010 р. експорт товарів та послуг то збільшувався, то зменшувався, свого піку зазнав у 2019 р. досягнувши експорту у майже 434 млн дол. США. При цьому імпорт товарів та послуг зростає від 257,9 млн дол. США (2010 р.) до 347,1 млн дол. США (2013 р.), а найменший імпорт спостерігався у 2015 р. з показником у 179,8 млн дол. США. Найбільший товарообіг спостерігається у 2019 р. – майже 780 млн дол. США. Треба зазначити, що майже щороку експорт переважає імпорт, тому сальдо є додатнім, і найвищий показник був у 2019 р. (87,9 млн дол. США) [3].

На рис. 5 представлено обсяги та динаміку експорту та імпорту товарів та послуг між Україною та Данією. Як можна бачити, прослідковується загальна позитивна тенденція до збільшення показників. Розрахований коефіцієнт кореляції

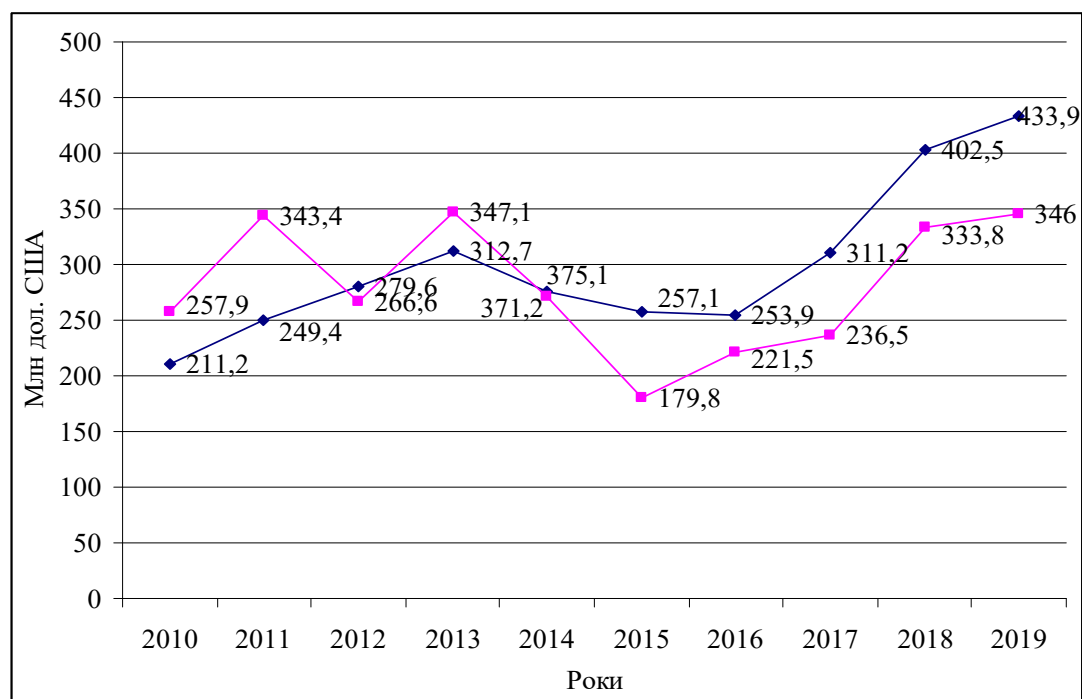

Рис. 5. Динаміка обсягів експорту та імпорту між Україною та Данією [5]

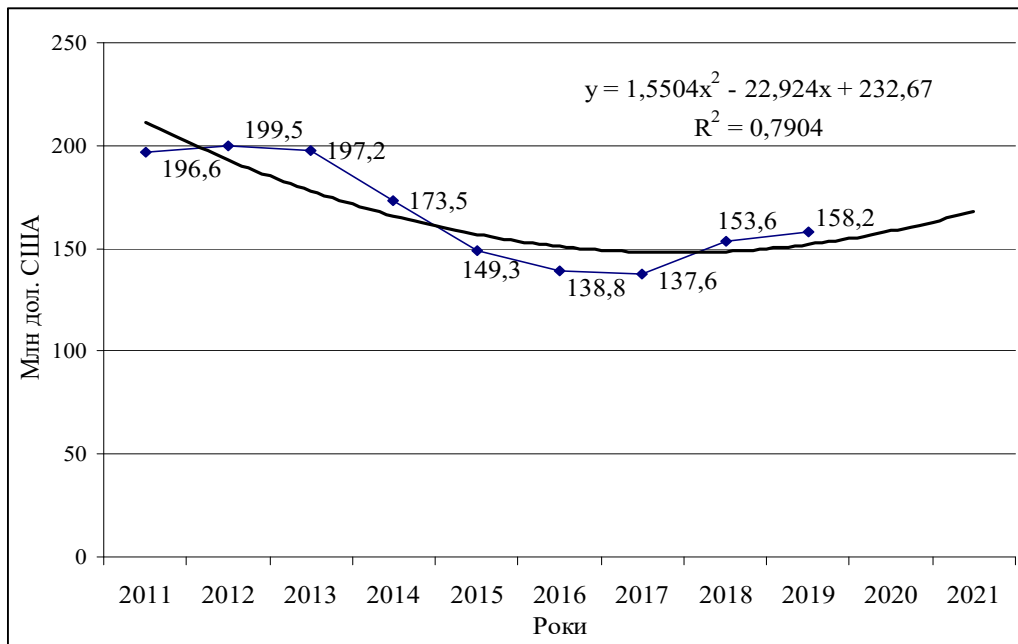

Рис. 6. Динаміка та прогноз надходження ПІ з Данії в економіку України [6]

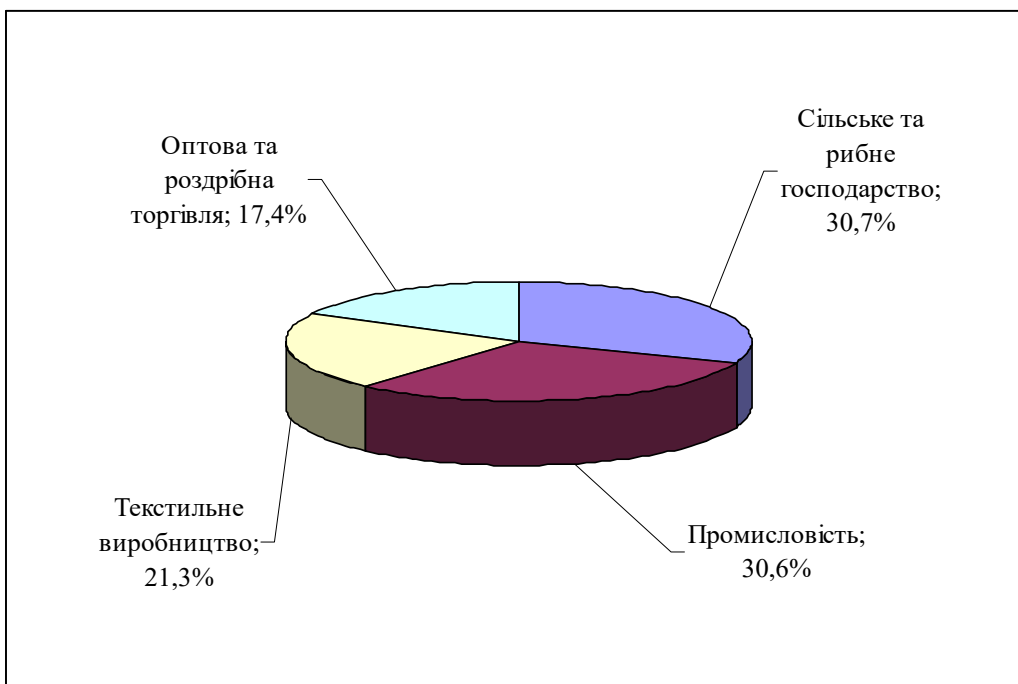

Рис. 7. Структура данських інвестицій в економіці України, % [5]

між обсягами експорту та імпорту між Україною та Данією дорівнює 0,6, що свідчить про прямий середній зв'язок між показниками. Важливим складником двосторонніх торговельно-економічних відносин між країнами є інвестиційне співробітництво. Розглядаючи прямі інвестиції з Данії в економіку України протягом останніх дев'яти років, можна відзначити, що кількість інвестицій пішла на спад, досягнувши піку в 2012 р. з обсягом 199,5 млн дол. США. При цьому в останні два роки спостерігається тенденція до

зростання обсягу данських інвестицій в Україну (зі 137,6 млн дол. США до 158,2 млн дол. США). Це свідчить про те, що ділові відносини між Королівством Данія та Україною відновлюються після кризових явищ в економіці України у 2013–2014 рр.

На рис. 6 представлено прогноз надходження прямих іноземних інвестицій із Данії в економіку України. За нашим прогнозом, обсяг ПІ залишиться приблизно на тому ж рівні й у 2021 р. становитиме 170 млн дол. США, достовірність прогнозу – 79%.

У 2019 р. основний обсяг інвестицій із Данії в Україну був спрямований у сільське та рибне господарство (30,7%), промисловість (30,6%), текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (21,3%), оптову та роздрібну торгівлю (17,4%). Інвестицій з України в економіці Данії не зареєстровано [3].

Найбільшими інвесторами в економіку України є компанії, що зацікавлені промисловістю держави: EG Services ApS, Tamaco International A/S; фінансові організації IFU, Danida Business Finance; данські компанії Vestas, Better Energy, Danfoss, Aarsleff, Kamstrup, BWSC [7].

В останні роки найбільший інтерес у справах інвестицій становлять сільське господарство, а також енергетичний сектор, окрім того, велика увага приділяється промисловості (лісовій, металургійній).

Висновки з проведеного дослідження. Королівство Данія сьогодні є одним із найважливіших партнерів України в Європейському Союзі. Двостороннє співробітництво між країнами відбувається через низку проєктів у інвестиційній, енергетичній, науково-технічній, гуманітарній та інших сферах співробітництва. Але масштаби торговельно-економічних відносин не відповідають потенціально можливостям країн як в якісному, так і в кількісному виразі. Доцільним та актуальним є посилення двосторонніх торговельно-економічних відносин між Україною та Королівством Данія в інвестиційній, науково-технічній та військовій сферах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Голяков А.П. Міжнародні економічні відносини : підручник Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2015. 464 с.

2. Довгаль О.А. Протекціонізм і лібералізм у процесі глобалізації світової економіки (Питання теорії методології). Харків : НУА, 2004, 319 с.

3. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія : підручник. Київ : Либідь, 2008. 408 с.

4. Grubel, Herbert and Peter Lloyd, 1975, Intra-industry trade (MacMillan, London).

5. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.10.2020).

6. Міністерство закордонних справ України. URL: <http://www.mfa.gov.ua> (дата звернення: 12.11.2020).

7. Національний інститут стратегічних досліджень України. URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2020).

REFERENCES:

1. Golikov A.P. (2015) Mizhnarodni ekonomichni vidnosini [International economic relations]. Kharkiv: KHNU imeni V.N. Karazina. (in Ukrainian)

2. Dovgal O.A. (2004) Ppoteksionizm i libepalizm u pposesi hlobalizatsii svitovoi ekonomiky (Pytannia teopiii metodolohii) [Protectionism and liberalism in the process of globalization of the world economy: (Questions of theory and methodology)]. Kharkiv: Vyd-vo Napodnoi ukpainskoi akademii (NUA). (in Ukrainian)

3. Filipenko A.S. (2008) Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: teoriya [International economic relations: theory]. Kyiv: Lybid. (in Ukrainian)

4. Grubel Herbert, Peter Lloyd (1975) Intra-industry trade (MacMillan, London).

5. Depzhavna sluzhba statystyky Ukpajiny. Available at: www.ukrstat.gov.ua. (accessed 20 October 2020).

6. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukpajiny. Available at: <http://www.mfa.gov.ua> (accessed 12 November 2020).

7. Nacionalnyj instytut strategichnykh doslidzhenj Ukpajiny. Available at: <http://www.niss.gov.ua> (accessed 12 October 2020).